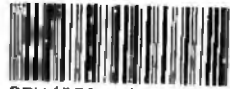

Warszawa, dnia 15.09.2017 r.

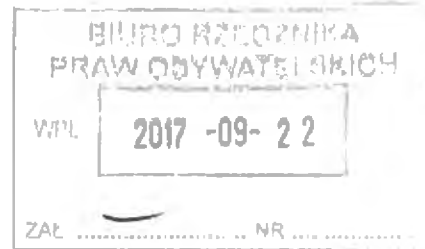

RPW/55845/2017 P
Data: 2017-09-22

Ministerstwo Sprawiedliwości

Sekretarz Stanu

Michał Wójcik

DWMPC-V-072-4/16/8

UNP: 170721-00220

Pan Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

Stanisław Janowski

W odpowiedzi na pismo z dnia 24 lutego 2017 roku uprzejmie informuję, że Ministerstwo Sprawiedliwości z uwagą i troską zbiera i analizuje wszystkie informacje w zakresie kłopotów polskich obywateli w postępowaniach rodzicielskich na terytorium Niemiec oraz w relacjach transgranicznych polsko-niemieckich. Wskazać należy, że Ministerstwo Sprawiedliwości podjęło i kontynuuje rozmowy z władzami niemieckimi w sprawie ochrony praw polskich obywateli.

Podczas mojej wizyty w Berlinie, w dniach 15-16 marca 2017 roku, odbyło się spotkanie z moim merytorycznym odpowiednikiem - Sekretarzem Stanu Federalnego Ministerstwa Rodziny, Seniorów, Kobiet i Dzieci, dr Ralfem Kleindiekiem a także robocze spotkania w Ambasadzie Rzeczypospolitej Polskiej w Berlinie.

Celem spotkań roboczych było uzyskanie informacji od osób bezpośrednio stykających się z problematyką postępowań rodzinnych zwłaszcza tych z udziałem Jugendamtu. W Ambasadzie Rzeczypospolitej Polskiej w Berlinie zorganizowane zostały więc, dwa spotkania w dniu 15 marca 2017 roku ukierunkowane na zapoznanie się z problemami natury prawno-rodzinnej oraz faktycznej polskich obywateli mieszkających w Republice Federalnej Niemiec.

Pierwsze spotkanie odbyło się z matkami, które napotykały na kłopoty w postępowaniu z Jugendamtem w związku z wykonywanymi prawami rodzicielskimi.

Drugie, ze stowarzyszeniami i organizacjami NGO oraz środowiskami prawniczymi działającymi na terytorium Niemiec (adwokatami i sędziami), którzy przedstawili problematykę postępowań z udziałem Jugendamtu od strony prawnej.

W spotkaniu tym udział wzięły następujące organizacje i osoby:

- Ambulante Integrative ErziehungsHilfen – reprezentowane przez psycholog: Janinę Linek oraz Danutę Stokowski (stowarzyszenie wyższej użyteczności publicznej działające na rzecz pomocy polskim rodzinom, głównie pomoc psychologiczna dla rodziców),

- Diakoniewerk Simeon – reprezentowane przez Anettę Wanicką – Lietzow (stowarzyszenie wyższej użyteczności publicznej działające m.in. na rzecz pomocy polskim rodzinom),

- organizacja polonijna „Polki w Berlinie” – reprezentowana przez: Marzenę Nowak oraz Patrycję Zajęc,

- Międzynarodowe Stowarzyszenie Przeciw Dyskryminacji Dzieci w Niemczech t.z. – reprezentowane przez: Marcina Galla,

- Przewodnicząca Komisji Prawa Rodzinnego przy Okręgowej Radzie Adwokackiej w Berlinie- mec. Claudia Sebastiani, specjalista prawa rodzinnego,

- Sędzia rodzinna, współautorka książki pt. „Znad granicy ponad granicami. Księga Dedykowana Profesorowi Dieterowi Martiny” - dr Joanna Guttzeit,

- mec. Grażyna Jopek – specjalista prawa rodzinnego,

- Alina Wohlrapp – psycholog, mediator w sprawach rodzinnych, pełnomocnik procesowy reprezentujący interes dziecka w postępowaniach sądowych z zakresu opieki nad małoletnimi (Verfahrensbeistand),

Do głównych rezultatów spotkań odbytych podczas wizyty w Berlinie należy wskazać:

- rozpoznanie natury problemów proceduralno-prawnych;
- zdefiniowanie potrzeb proceduralno-prawnych ;
- wskazanie potencjalnych rozwiązań proceduralno-prawnych zmierzających do zniwelowania nieprawidłowości, a to:
 - ✓ kwestie braku dostępności na terytorium Niemiec rodzin polskich lub polskojęzycznych lub też ośrodków opiekuńczych, które mogłyby pełnić funkcje rodziny zastępczej w sytuacji, kiedy konieczne jest umieszczenie polskiego dziecka w rodzinie zastępczej lub ośrodku opiekuńczym tak, by zabezpieczone były prawa dziecka wynikające z art. 8 konwencji ONZ o prawach dziecka. Podobnie, wskazano

na zapotrzebowanie polskojęzycznych psychologów i pracowników socjalnych, którzy mogliby uczestniczyć w postępowaniach z udziałem Jugendamtu;

- ✓ zdaniem strony polskiej, konieczne jest przeprowadzenie „naboru” rodzin i ośrodków opiekuńczych, a także psychologów i pracowników społecznych, którzy zaspakajaliby potrzeby polskich dzieci w zakresie art. 8 konwencji ONZ o prawach dziecka podczas postępowania rodzinnego w Niemczech. Konieczne jest stworzenie list takich rodzin i ośrodków dostępnych dla niemieckich organów procesowych w sprawach rodzinnych tak, by mogły one działać zgodnie z art. 20.3 ostatnie zdanie Konwencji ONZ o prawach dziecka. Kwestie te wymagają współpracy z Ministerstwem Spraw Zagranicznych celem urzeczywistnienia takiego przedsięwzięcia. Zadeklarowaliśmy bowiem takie działania przed Ministrem Ralfem Kleindiekiem podczas spotkania w dniu 16 marca 2017 r.
- ✓ kwestie informowania oraz dostępu służb konsularnych do postępowania w sprawach rodzinnych obywateli polskich. W obiegu prawnym funkcjonuje bowiem błędna interpretacja Organu Federalnego w Bonn, który z obowiązku wynikającego z art. 37 Konwencji Wiedeńskiej z 24 kwietnia 1963 r. o stosunkach konsularnych, zwalnia Jugendamty działające już na etapie przedsądowym. Kwestie te zostały wyjaśnione podczas spotkania w dniu 16 marca 2017 roku w niemieckim Ministerstwie Rodziny, kiedy to Minister Ralf Kleindieck kategorycznie potwierdził, że wyłączenie Jugendamtów ze stosowania art. 37 Konwencji Wiedeńskiej jest nieprawidłowe, zadeklarował także sprostowanie takiej wykładni na poziomie Federalnym.

Jako rezultat rozmów w niemieckim Ministerstwie Rodziny, Seniorów, Kobiet i Dzieci była deklaracja dr. Ralfa Kleindiecka, który wyszedł z inicjatywą rozpropagowania wśród ministrów rodziny w poszczególnych Landach, zasady poszukiwania w pierwszej kolejności rodzin czy ośrodków, które gwarantowałyby polskim dzieciom przestrzeganie praw wynikających z art. 8 Konwencji ONZ o prawach dziecka. Zaproponował także, że Ministerstwo Rodziny, Seniorów, Kobiet i Dzieci w Berlinie może również gromadzić informacje na temat rodzin polskich dostępnych w poszczególnych Landach na potrzeby ustanowienia rodziny zastępczej. W tym celu zadeklarował rozmowy z ministrami poszczególnych krajów związkowych podczas majowej konferencji w Monachium, na której obecni byli wszyscy ministrowie krajów związkowych zajmujący się tematyką postępowań rodzinnych. Podkreślić trzeba, że udało mi się nawiązać z Ministrem Ralfem Kleindiekiem dobrą relację, nastawioną na otwartą i owocną współpracę.

W dniu 22 maja 2017 roku przedstawiciel Ministerstwa Sprawiedliwości wziął udział w konferencji zorganizowanej przez Konsulat Generalny RP w Monachium na temat Konwencji Wiedeńskiej z 24 kwietnia 1963 roku o stosunkach konsularnych jako podstawy dla skutecznej współpracy pomiędzy niemieckimi urzędami ds. młodzieży, sądami oraz polskimi przedstawicielstwami konsularnymi. Uczestniczyli w niej między innymi przedstawiciele urzędów ds. młodzieży (Jugendamtów) i sędziowie niemieccy.

Z rozmów przeprowadzonych z uczestnikami konferencji wynika, że do nieporozumień we współpracy polsko-niemieckiej dochodzi na skutek braku informacji lub nienajlepszemu jej przepływowi. Pracownicy socjalni Jugendamtów (JA) nie posiadają bowiem wiedzy na temat możliwej procedury umieszczania dzieci posiadających obywatelstwo polskie w polskich rodzinach zastępczych. Nie mają także wiedzy o tym, do kogo zwrócić się o pomoc w poszukiwaniu polskich rodzin zastępczych. Nie mają też wiedzy o istnieniu obowiązku wynikającego z Konwencji Wiedeńskiej o stosunkach konsularnych (art. 37), tj o obowiązku informowania polskiej placówki konsularnej o każdym przypadku, kiedy ustanawiany jest opiekun prawny dla małoletniego posiadającego obywatelstwo państwa polskiego.

Przedstawiciel Ministerstwa poruszył również temat spotkań nadzorowanych przez niemieckich pracowników socjalnych. Podczas takich spotkań rodzice zmuszani są mówić do dzieci po niemiecku. Wyraziliśmy stanowisko, w którym podkreśliliśmy, że takie sytuacje uważamy za dyskryminujące i łamiące prawa dziecka do tożsamości narodowej (wspominany art. 8 konwencji ONZ o prawach dziecka). Emocje do dziecka najlepiej wyrazić można w języku ojczystym dlatego strona niemiecka powinna podjąć wszelkie niezbędne kroki, by zapewnić dzieciom ochronę ich praw i zapewnić obecność pracownika socjalnego, który rozumie język polski.

Zapoczątkowane rozmowy polsko-niemieckie, ukierunkowane na poprawę współpracy w zakresie spraw rodzinnych i większą ochronę polskich rodzin na terenie Niemiec, zaowocowały, dopracowywaną w czerwcu 2017 roku, koncepcją powstania grupy roboczej oraz zainicjowania programu pilotażowego ukierunkowanego na wypracowanie dobrych praktyk w zakresie polsko-niemieckich spraw opiekuńczych ze szczególnym uwzględnieniem art. 8 Konwencji ONZ o ochronie praw dziecka oraz utworzenie list polskojęzycznych rodzin zastępczych, do których w razie konieczności kierowane byłyby dzieci obywatelstwa polskiego. Dla realizacji tego pomysłu odbyło się spotkanie w Ministerstwie Sprawiedliwości

z Ambasadorem Niemiec, który wyraził aprobatę dla przedstawionego projektu i zadeklarował chęć współpracy. Obecnie trwają prace nad zorganizowaniem stosownych spotkań na poziomie ministerialnym, tzw. kwadrygi.

Pragnę zapewnić Pana Rzecznika, że Ministerstwo Sprawiedliwości bardzo mocno angażuje się w ochronę prawa polskich obywateli za granicą. Z ogromną uwagą i zaangażowaniem analizujemy wszystkie sprawy indywidualne i każdy sygnał o naruszeniu praw polskich obywateli, w szczególności tych najmłodszych. Współpracujemy ściśle z polskimi placówkami konsularnymi w Niemczech, prowadzimy wspólnie interwencje w sprawach naszych rodaków a reforma sądownictwa i przewidziane zmiany w ustawodawstwie będą stanowiły silną ramę prawną dla dalszych działań.

Wyjaśniam także, że opóźnienie w przygotowaniu dla Pana niniejszego pisma związane było z okresem bardzo intensywnych działań właśnie w zakresie pytań kierowanych przez Pana w piśmie z 24 lutego 2017 roku. Pragnęliśmy przedstawić Panu Rzecznikowi konkretne rozwiązania i podjęte działania, nad którymi pracowaliśmy intensywnie od początku 2017 roku, a nie jedynie plany i zamierzenia.

Z zadowoleniem przyjąłem także deklarację współpracy ze strony Pana Rzecznika, która w sprawach ochrony polskich obywateli za granicą jest niezmiernie potrzebna.

Z wyrazami szacunku,

SEKRETARZ STANU
w Ministerstwie Sprawiedliwości
Michał Wójcik